

SV. KLARA ASIŠKA SLIKA I ZRCALO CRKVE

STJEPAN ČOVO

Franjevačka teologija Makarska

UDK 248.159.7

Stručni članak

Dok smo kroz ovu godinu slavili 800. obljetnicu rođenja sv. Klare Asiške(1194.-1253.), pred nama je blistala velika žena i uvažena svetica čiji lik i djela i danas vrijede i sjaje nepomućenim sjajem ljepote i privlačne snage i šalju nam duhovnu poruku da i u naše vrijeme nađemo pravi i istinski put duhovnog ostvarenja. Klari ne pristupamo iz puke radoznalosti ili stjecanja novih spoznaja, nego radi mnogo dubljeg razloga: Klara-Jasna treba svojim sjajem i nas osvijetliti da i mi pođemo s njom i sa Franjom, s kojim je ona bila povezana, Kristovim stopama i da ga slijedimo nepodijeljena srca. Ona je bila Franjina najvjernija učenica i njegova "prva biljčica", najvjernija sljedbenica i već osam stoljeća blista neumanjenim sjajem evanđeoske ljubavi i ostalih kreposti u Kristovoj Crkvi. Kao što su Franjo i Klara popravljali-izgrađivali Crkvu svoga vremena, taj se zahtjev nameće i nama sada da isto činimo u duhu Crkve i u povećanoj zauzetosti u Crkvi. Franjina pojava u povijesti Crkve odigrala je veliku ulogu, a još je i danas polazna točka za onoga tko želi živjeti istinskim, dubokim kršćanskim životom. Ova nam je obljetnica prigoda da Klaru više približimo u svom životu.

Privlačnost Asiza, Franjina i Klarna mjesta rođenja

Asiz nije samo grad umjetnosti i ljepote, Asiz je kolijevka novog duhovnog pokreta koji je nastao sa sv. Franjom i sv. Klarom. Svježina tog duha i danas privlači, zanosi, nadahnjuje one koji traže jednostavnost, radost i mir. Tko želi poći na izvore franjevaštva hrli u Asiz. Zato se u Asiz dolazi ne da se netko divi samo Giottu, Cimabueu ili Lorenzettiju ili drugim umjetnicima, a i njima se divi radi Franje, u Asiz se dolazi radi Franje jer je on magnet koji privlači. U Asiz se dolazi i radi Klare, vjerne Franjine učenice, "prve biljčice".

Na tu nas je važnost podsjetio Ivan Pavao II. 14. 03. 1982. u prigodi 800. obljetnice rođenja sv. Franje kad je rekao da je "uistnu teško odvojiti ta dva imena, Franju i Klaru, te dvije legende, Franju i Klaru...U naše vrijeme nužno je oživjeti uspomenu na sv. Klaru, jer je to važno za život cijele Crkve..."(Govor asiškim klarisama, L'Oss. Romano, 14. 03 1982).

U siječnju 1993. papa je rekao: "Dvije su svete osobe nerazdruživo sjedinjene kad se spomene Asiz: Franjo i Klara. Dva imena, dva zvanja, koja podsjećaju na evanđeoske vrednote ljubavi, siromaštva, čistoće, duhovnog prijateljstva, molitve i mira... Klara je, kao i Franjo, živa slika siromašnog Krista. Ona je istinska učenica Siromaška

(Franje)...Njih dvoje su izrazili iskonski ideal franjevaštva: ono je nastalo propovijedanjem Evanđelja Franje i njegove braće kao i kontemplativnim životom u siromaštvu i pokori što su ga provodile Klara i njezine sestre...Svjetlo čistoće svete Klare i njezino siromaštvo rasvjetljavali su lik Siromaška, a on se preporučivao u njezine molitve kad se nalazio u poteškoćama i sumnjama. Iz toga se razabire kako su Klara i Franjo nerazdvojivo povezani i kako se u evanđeoskom životu njih dvoje nadopunjavaju".

Prvi nauk nekog sveca jest njegov život. Iz njega razabiremo koji je smisao on davao životu, stvarima, događajima, u jednu riječ kako se ostvario njegov susret s Kristom. Zato je potrebno vidjeti, prodrijeti u duh, u korijen riječi i djela jednoga čovjeka i sveca. Na taj način nauk jednoga sveca, iako je živio tako davno, može postati životna lekcija i za nas danas.

Svijet današnjice

Današnji se čovjek nalazi u tjeskobnoj brizi i nesigurnosti, usmjeren na samoga sebe, gotovo kao da je zaboravio na vrijednosti izvan sebe i da mu netko nešto znači. To je, nažalost, česta pojava koja se događa ne samo u civilnom društvu nego i u samoj Crkvi pa i u redovničkim zajednicama. Često se zaboravlja ono osnovno i temeljno da nadnaravni život Crkve želi voditi svakog pojedinca do punine u Bogu, u zajedništvo sa Presvetim Trojstvom. Ljudi su izgubili osjećaj za zajedništvo s drugim, pa i u pitanju samoga spasenja. Gotovo da smo zaboravili da spasenje nije samo individualno, pojedinačno pitanje nego da je ono zajedničko, komunitarno. Težnja za svetošću nije često sudjelovanje u životnoj ulozi cijele Crkve nego je traženje pojedinačnog, osobnog savršenstva. Vidljivi čini života Crkve u kojima ona očituje svoje bitno poslanje, slava Božja po Isusu Kristu u Duhu Svetomu: sakramenti, molitva, redovnički zavjeti itd. prikazuju se u duhovnim knjigama samo kao sredstva savršenstva (*media perfectionis*). Tako se i redovnički život u Crkvi često cijeni samo radi svoje pojedinačne vrijednosti, tj. radi važnosti koja je u pojedincu, kojom se on osobno posvećuje, a ne kao služba i korist cijeloj Crkvi.

Zato nas ništa ne začuđuje što se redovnički život shvaća kao posebni način života u Crkvi, koji je postavljen na viši stupanj koji je nepristupačan "običnim kršćanima". Radi toga je nastao rascjep između redovničkog života i kršćanskog života općenito. Kršćanin koji živi u svijetu ne vidi nikakav stvarni i životni odnos sa velikim svecima redovničkih zajednica. Oni su mu postali stranci, otuđenici. Ako sv. Klara, a i drugi sveci, danas ne zanimaju ljude ili ih malo zanimaju, nije razlog u svecima nego razlog treba tražiti u rascjepu koji je nastao između vrednota koje su vječne i koje su podržavale i posvećivale svece, a današnji je čovjek izgubio njihov smisao. Mi se ovoga časa možemo pitati: što može danas poručiti jedna žena koja je potrošila svoj život, svojih 40 godina u samostanu, daleko od svijeta u debelim zidinama samostana sv. Damjana; što ona može reći danšnjim ljudima koji se nalaze u potpuno drukčijim životnim okolnostima nego što se ona nalazila?

U službi Crkve

Iako je Klara bila jednostavna i tiha žena, ona je svakako bila velika i značajna žena ne samo za krug svojih vršnjakinja i svojih sestara nego je imala značajno mjesto u Crkvi. Tu je njezinu veliku ulogu svečano priznao papa Aleksandar IV. u Buli proglašenja svetom: "Kakvo čudo, jer se zapaljena svjetiljka nije mogla sakriti da ne svijetli i da u Gospodnjoj kući ne širi svjetlo; a nije bilo ni moguće s tolikim je miomirisima sakriti pod

posudu da ne miriše i da ugodnim miomirisom ne ispunja prebivalište Gospodnje. Štoviše, dok je u tijesnom zatvoru samoće nemilice krotila alabastrenu posudu svoga tijela, cijela se crkva napunjala miomirisom njezine svetosti" (Bula, 3).

Tim je riječima papa htio naglasiti vrijednost Klarina svetosti i jasno izraziti da nisu samo klarise nego i svi kršćani "shvatili u toj knjizi stazu svoga života". Danas nam Crkva izričito kaže da su svi kršćani pozvani na svetost, tj. na potpuni kršćanski život i na savršenu ljubav, svatko u svom staležu i svatko na način svoga izbora zvanja, iako ne svi na izvršavanje evanđeoskih savjeta nego posvećenje koje su primili po krštenju da tu krsnu posvetu trebaju držati, razvijati i usavršavati što lijepo kaže sabor: "Oni dakle moraju uz Božju pomoć živeći držati i usavršavati svetost koju su primili" (LG 40).

Mora nas zadiviti puna svijest koju je imala Klara o načinu života koji je ona izabrala u Crkvi. Ona vidi da je pozvana da Bogu služi za cijelu Crkvu. Zato se ona s pravom u Oporuci prisjeća proročanstva koje je dato sv. Franji dok je još bio mlad: "Dođite i pomozite mi u ovoj gradnji samostana Sv. Damjana, jer će tu prebivati gospođe čiji će glasovit život i sveto ponašanje proslaviti našeg nebeskog Oca po čitavoj svetoj Crkvi" (Oporuka, 13-14). Svetica promatra neizmjernu Božju dobrotu "koji se je u preobilnom milosrđu i ljubavi udostojao po svojem svecu to govoriti i o našem pozivu" (Oporuka, 16). U prvi mah Franjo je tumačio zapovijed Raspetoga u Sv. Damjanu: "Franjo idi, popravi moju kuću koja se, kako vidiš, sva ruši!" (2Čel, 10). Franjo se na taj poziv mijenja kako nam svjedoči T. Čelanski: "Stoga mu se od onoga časa rastapala duša, otkako joj je Ljubljeni progovorio" (2Čel, 11). Sv. Bonaventura piše: "Franjo se, čuvši taj čudesni glas, zbunio i potresao, jer u crkvi bijaše sam. Snaga mu je božanskih riječi obuzela srce te je pao u zanos. Kad se napokon povratio k sebi, bio je spreman poslušati. Sav se dao na izvršenje zapovijedi s obzirom na popravak materijalne crkve" (Bonventura, 2,1). To je za nj bio poziv, na prvi mah, da popravi tu staru, trošnu crkvicu sv. Damjana, jer nije znao o kojoj se crkvi radi, koja je crkva u rušenju. Kasnije će nadahnućem Duha Božjega shvatiti da se radi o Kristovoj Crkvi koju je Krist stekao svojom krvlju (usp. Bonaventura, isto), da to nije kamena, trošna građevina poput sv. Damjana ili nekih drugih zapuštenih crkvice u okolici Asiza, nego živa crkva duša u kojima Bog prebiva (usp. 1 Kor 3, 16).

Kad govorimo o Klari, ona je uvijek smatrala da je njezin način života doprinos izgradnji te Kristove Crkve. Uvjeren je da ju Bog zove sa njezinim sestrama da žive potpuno kršćanstvo da žive "kao uzor za primjer i ogledalo ne samo drugim ljudima nego i našim sestrama koje će Gospodin pozvati u naš poziv" (Oporuka, 19). Tim je Klara htjela reći da redovnice moraju u Crkvi ižaravati svjetlo Božje i tako pokazivati drugim kršćanima put svoga poziva jer je svijesna utjecajne snage primjernog života. Ako sestre žive pod okom Gospodnjim i za Boga, sigurno tada neće izostati ni plod takva življenja, da će taj život i primjer voditi sve druge kršćane putem njihova vjerničkog poslanja: "Po tim krepostima, ne po našim zaslugama nego po samome milosrđu i milosti darovatelja, sam je Otac milosrđa raširio miomiris dobra glasa među one koji su daleko i koji su blizu" (Oporuka, 58). Zato ona uporno i zahtjevno potiče sestre da se ne udalje od puta Gospodnjega radi nekog grijeha, nemarnosti i neznanja. Njezin zahtjev ide ne samo za tim da izbjegnu osobni grijeh, nego da "ne nasemo nepravdu tolikom Gospodinu i njegovoj majci Djevici, ocu našem blaženome Franji, slavnoj i također vojujućoj Crkvi. Jer je pisano: Prokleti oni koji odstupaju od zapovijedi tvojih" (Oporuka, 75-76).

Redovnice su svojim pozivom pozvane na službu Crkvi cijelim svojim bićem i svojim sposobnostima, svojim talentima. Ako to nije tako, onda svaka nevjernost, svako

pomanjkanje prema dužnosti škodi unutarnjem životu Crkve. Tu se odražava socijalna svijest dobra i zla koju je Klara imala, što je posebno danas naglašeno u Crkvi. Grijeh koji ja činim nije smao moj grijeh i moje zlo, ono poprima socijalne dimenzije. S druge pak strane Klara čestita Janji Praškoj na milosti i krepostima, a ta je čestitka upravljena svim sestrama: "...da vas umnoži u svojoj milosti i u krepostima među svojim slugama i službenicima u svojoj vojujućoj Crkvi; a na nebu uzvisujući vas i proslavljajući vas u slavnoj među svojim svecima i sveticama"(Blagoslov sv. Klare, 10). To je poticaj sestrama da ono što su Gospodinu obećale, da to vjerno i izvrše na opću korist Crkve.

Klara ponovno svijesno izražava odnos između samostanskog, zatvorenog života, Boga i Crkve. Taj je život treba biti "ogledalo i primjer" (Oporuka, 22), ali ne samo to, nego još mnogo više od toga. Klara je ušla duboko u unutarnje otajstvo Crkve, njezinu svetost i povezanost; ona točno zna da jedan član Crkve može nadoknaditi za slabosti nekog drugog člana. To ona sama radi, to rado i sa zahvalnošću priznaje kad se obraća svojoj velikoj kćeri, blaženoj Janji Praškoj: "Zbog tvoga dobrog zdravlja, zbog sretnog stanja i zbog sretnih uspjeha o kojima čujem da ih postizavaš na započetom putu za postignuće nebeske nagrade, ispunjena sam tolikom radošću! I tolikim klicanjem dišem u Gospodinu ukoliko poznajem i prosuđujem da ti divno nadoknađuješ, toliko u meni koliko u drugim sestrama, manjkavosti u nasljedovanju siromašnog i poniznog Isusa Krista" (III.pismo Janji Praškoj,3). To je Pavlovska misao izrečena u poslanici Kološanima: "Sada nalazim radost u patnjama koje podnosim za vas - i tako u svome tijelu dopunjam što nedostaje Kristvim mukama - za Tijelo njegovo, koje je Crkva" (Kol 1, 24).

Ako taj savez nadoknade vrijedi u zajednici sestara, taj isti savez vrijedi i za kršćane "koji žive u svijetu" za koje sv. Petar poticajno govori:"postanite i sami sveti u svemu življenju" (1 Pt 1,15). Nedostaci običnih vjernika zahtijevaju da u Crkvi budu ljudi koji su spremni nadoknaditi njihove propuste, da ih potiču na ispravljanje vlastitih slabosti, u jednu riječ traže da netko bude korektiv njihova vladanja i pravac njihova usmjerenja. Ta svijest vodi Klaru do najdubljeg otajstva redovničkog života. Ona se u tom smislu opet obraća Janji Praškoj da bude "pomoćnicom samoga Boga i podržavateljicom klonulih udova njegovog neizrecivog tijela" (III, 8). Ona je duboko uvjerenja u živu povezanost svih udova Kristova tijela, Crkve; ona zna da je kršćanski život jednog uda pomoć i potpora za sve druge. Život sestara, u potpunoj skrovitosti, jest izvor blagoslova za unutarnji život cijele Crkve. Klara se ne zaustavlja samo na tom, za nju redovnice imaju još važniju ulogu koju im stavlja pred oči kad ih naziva "suradnicama Božjim". Već je sv. Pavao u svom apostolskom radu pisao: "Mi smo Božji suradnici" (1 Kor 3,9). Klara se oslanja na te riječi sv. Pavla i sestrama označava istu zadaću koja se sastoji u tome da surađuju s Kristom u djelu spasenja u Crkvi. Njihov život, njihova molitva i njihova žrtva se združuju sa spasenjskim djelom Kristovim i njega nadopunjuju. To je ono što je sv. Pavao govorio Kološanima da podnosi i dopunjuje "što nedostaje Kristovim mukama - za Tijelo njegovo, koje je Crkva"(Kol 1, 24). Možda je pred njezinim očima bila slika prvoga Adama kojemu je Bog postavio pomoć (usp. Post 2, 18).

To su temelji na kojima počiva mistična kristocentričnost sv. Klare. Ona nema ništa zajedničkoga sa individualističkom, pojedinačnom samodostatnošću, nego uprisutnjuje sadašnji bračni odnos Krista sa njegovom Crkvom. Upravo radi djevičanstva koje ga čini zaručnicom Kristovom, redovnica postaje u Crkvi Kristova suradnica u njegovom spasenjskom djelu i "podržavateljicom klonulih udova njegovog neizrecivog tijela" (III, 8). Za Klaru je sav kršćanski život sestara crkveni život. Svetica ne teži za običnim, jednostavnim kršćanskim životom za postignuće samo osobnog posvećenja i slave nebeske, nego zna da ju je Bog pozvao da sa sestrama u Crkvi provodi cjelovit

kršćanski život na izgradnju Crkve. Klara neprestano zahvaljuje Bogu na tom njegovu daru i pozivu. Tim zahvaljivanjem počinje svoju Oporuku: "Među drugim dobročinstvima koja smo primile i svaki dan primamo od Oca milosrda i za koje smo dužne zahvaljivati slavnomu Ocu Kristovu, jest dobročinstvo našeg poziva i, koliko je ono savršenije i veće, toliko smo više dužne. Stoga Apostol veli: upoznaj svoj poziv" (Oporuka, 1-4).

Očitovanje uvijek živog Krista

Sv. Pavao je rekao za sebe: "Za me je uistinu život Krist, a smrt dobitak" (Fil 1, 21). Da li je i na koji je način Klara to praktično pokazala u svom svakidašnjem životu? Ona je bila svjesna svoje uloge, pa je zato govorila: "Kad nas je, dakle, Gospodin pozvao na tako velike stvari da se na nas mogu ugledati one koje će biti drugima ogledalo i primjer, dužne smo mnogo blagoslivljati i hvaliti Boga i još više se poticati da u Gospodinu činimo dobro" (Op 21-22). Janji Praškoj piše s puno majčinske brige i razboritosti kako će postupati u svakidašnjem životu i kako će se kaniti strogosti: "Molim te, predraga, da se mudro i razborito povučesh od nerazborite i nemoguće strogosti u odricanju, za koju sam doznala da si je poduzela, i molim te u Gospodinu da živa slaviš Gospodina, da prinosiš Gospodinu duhovno bogoslužje, da tvoja žrtva uvijek bude začinjena" (Janji Praškoj III,40-41). Kršćanski život sam po sebi treba biti hvala Gospodinu, ono što se izražava na vani u onoj uzvišenoj molitvi hvale, koju Crkva prikazuje Bogu svakoga dana božanskom službom. Zato Klara zahtijeva od svih sestara, da znaju čitati u prvom redu da mogu obavljati svakidašnji božansku službu, koja je u to vrijeme obuhvaćala časoslov i sv. misu (usp. Pravilo 3, 1). Na taj način svaka sestra postaje dionica molitve Crkve, a ta je molitva "djelo Božje" (sv. Bonaventura) tj. molitva Krista u njegovoj Crkvi. Crkva tako ispunjava preko njih zapovijed Gospodinovu o neprestanoj molitvi, iskazuje hvale Bogu Ocu i posreduje za spasenje svijeta, što će II. vatikanski sabor lijepo naglasiti (usp. SC 84).

Osim kanonskih časova, molitva je zauzimala vidno mjesto u njezinu životu, da možemo reći da se ona posvema predala Gospodinu u molitvi. Taj molitveni duh Klara je htjela prenijeti i na sestre da se i one posvema posvete tim uzvišenim činom hvale Gospodinu. To joj je dobro bilo poznato iz vlastitog iskustva da onaj tko živi u neprekidnoj Božjoj prisutnosti, komu je srce i pamet usmjereni prema Gospodinu, postaje "savršena slika Boga nevidljivoga" (Kol 1, 15) kao što je bilo s Kristom. Zato je naglašavala: "Postavi svoj duh pred zrcalo vječnosti, uroni svoju dušu u svjetlo slave, postavi svoje srce u lik božanske biti i preobrazi svu sebe motrenjem u slici njegovog božanstva" (Janji Praškoj, III, 12-14). Kad se čovjek približuje Bogu, stupa s njim u kontakt, on ne može ostati isti, on se obraća, mijenja, preobražava, upotpunjuje, tj. ostvaruje svoj poziv "da budu jednaki slici njegova Sina" (Rim 8, 29).

Klara je najvjernija Franjina učenica, ona nastoji postići taj put koji je kršćaninu označen da nasljeđuje Isusa Krista, utjelovljenu Riječ. To je temelj koji je Franjo sebi postavio i u njemu Klara vidi bit svoga poziva: "Sin je Božji za nas put što nam ga je riječju i primjerom pokazao, a naš nas je preblašeni otac, pravi njegov ljubitelj i nasljedovatelj, poučio" (Op, 5). Kristov nas život vodi Bogu Ocu. Uza taj život Klara prijanja i u njemu ostvaruje savršeno nasljedovanje Krista.

Nasljedovanje Krista

Nasljedovati Krista za Klaru znači nasljedovati Propetoga: "Ukrijepite se u svetoj službi siromašnog Raspetoga, kad ste već započeli žarkom željom" (Janji Praškoj I, 13). Taj

put koji ona izabire nije ni u kom smislu, ljudski govoreći, lagan, jer je to put poslušnosti, siromaštva i poniznosti. U tom putu gleda propetoga Gospodina, neprekidno promatra te temelje na kojima treba počivati zgrada njezine duše i zajednice. To promatranje preobražava njezin život prema izvornom franjevačkom duhu. Kad ona svojim primjerom gleda na Kristov život, ona tako potiče i prisjeća sestre da trebaju živjeti tim životom.

Klara je nakon obraćenja "dragovoljno obećala poslušnost kako nam je Gospodin podao po njegovom čudesnom životu i nauku" (Op 25-26), na način kako joj je pokazao Franjo. Ta poslušnost postaje otkupiteljska, ona spašava i posvećuje, jer ulazi i sjedinjuje se sa Kristovom poslušnošću koju je pokazao prema Ocu.

Osim poslušnosti kod Sina Božjega, Klara, se divi siromaštvu i poniznosti, ona poput Franje nikada ne odvaja siromaštvo i poniznost. Njezin životopisac T. Čelanski piše: "Siromaštvu u duhu, koje je prava poniznost, odgovaralo je njezino siromaštvo u svim stvarima (...) Čestim je poukama svojim sestrama utuvljivala u svijest da će njihova zajednica istom onda biti Bogu draga kad bude obilovala siromaštvom, i da će samo onda čvrsto stajati kad bude utvrđena kulom najuzvišenijega siromaštva" (4Č,13). Janji Praškoj piše: "Stoga, svednevce motri to zrcalo, ti kraljice, zaručnice Isusa Krista, i u njem se sveudilj ogledaj, da se sva, iznutra i izvana, uresiš haljinama zlatom izvezenima, od veza šarena, cvijećem i odjećom svakovrsnih vrlina, kako dolikuje, o predraga kćeri i zaručnice višnjega Kralja. U tom zrcalu sjaji blaženo siromaštvo, sveta poniznost i neizreciva ljubav, kako ćeš s Božjom milošću moći to promatrati u cijelom zrcalu. Gledaj, velim, pri dnu toga ogledala siromaštvo onoga koji je položen u jaslje i povijen u pelenice. O, čudesne poniznosti, zapanjujućeg siromaštva!" (Janja Praška IV,15-21).

Klara posebno naglašava nasljedovanje siromaštvo Propetoga: "Ukrijepite se u svetoj službi siromašnog rassetoga, kad ste već započeli svetom željom, jer je on za sve nas podnio muku križa, da nas istrigne iz vlasti kneza tame kojom smo bili vezani okovima zbog prijestupa praroditelja, te nas je pomirio s Bogom Ocem. O, blaženo siromaštvo, koje pribavlja vječna bogatstva onima koji ga ljube i prigrlje. O, sveto siromaštvo, jer onima koji ga obdržavaju i žele, Bog obećava nebesko kraljevstvo i bez svake sumnje daje vječnu slavu i blaženi život. O, milo siromaštvo, koje se je pred ostalim udostojao prigrliti Gospodin Isus Krist, kojim On upravlja i koji upravlja nebom i zemljom i koji također reče i postadoše! Jer, lisice imaju jame i ptice nebeske gnijezda, a sin čovječji, to jest Krist, nema gdje da nasloni glavu, a kad nakloni glavu predade duh" (Janja Praška I, 13-18).

Te riječi pokazuju da je ona shvatila spasenjsku vrijednost Kristova siromaštva kao što kaže apostol: "Ta, poznato vam je milosrđe Gospodina našega Isusa Krista kako je radi vas od bogataša postao siromah da vi postanete bogataši njegovim siromaštvom" (2 Kor 8, 9). Klara želi biti siromašna da nasljeđuje otkupiteljsko siromaštvo Isusa Krista koje i sestre moraju pokazati životom u Crkvi. Odatle proizlazi i propis Pravila: "Neka sestre ništa sebi ne prisvoje, ni kuće, ni mjesta niti ikoje druge stvari,...i ne treba da se stide, jer je Gospodin za nas postao siromah na ovome svijetu"(Pravilo, VIII, 1). Taj zacrtani put treba im biti uvijek pred očima i nikada se ne smiju od njega udaljiti "kao što Sin Božji dok je živio na svijetu nije nikad htio da odstupa od svetog siromaštva" (Op 35-36).

I papa Aleksandar IV. priznaje veliki ideal siromaštva i poniznosti za unutarnji život Crkve: "Ona bijaše prvakinja siromaha, kneginja poniznih, učiteljica uzdržljivih i opatica pokornica" (Bula, 9). To duhovno bogatstvo sličnog života postaje otkupiteljski blagoslov za članove Crkve kojima su obilato dani ti plodovi spasenja. Čovjek se najviše

približio Bogu kad u svom životu nasljeđuje Krista. Tada ke i Bog postao najbliži čovjeku. Zato papa može Klaru nazvati "novom ženom" koja je otvorila izvor životne vode za okrepu i korist duša, koji proizlazi iz različitih izvora koji su u Crkvi.

Pavao hvali mnoge darove kršćanskog života kao što su: sposobnost govora ljudskih i anđeoskih jezika, dar proricanja, znanje, vjeru, davanje siromasima svega svoga imanja ali na kraju ipak kaže: "Ali je najveća među njima ljubav" (1 Kor 13, 13). Tako je i u kršćanskom savršenstvu života sv. Klare u kojem ljubav stoji ispred svega i nad svim. Ona ostaje vjerna Gospodnjoj zapovijedi: "Kao što sam ja ljubio vas, ljubite i vi jedan drugoga" (Iv 13, 34). Ona potiče svoje sestre: "A iz ljubavi Kristove ljubeći se među sobom, pokažite na vani onu ljubav koju imate unutra, da tim primjerom izazvane sestre uvijek rastu u ljubavi prema Bogu i u međusobnoj ljubavi" (Op 59-60). Iz tih riječi proizlazi velika sigurnost: ljubav je snaga koja stvara i daje formu pravom bratskom zajedništvu. Klara je uvjerena da će njezina zajednica, stanica Crkve, rasti samo onda ako "provodimo u život istinu u ljubavi i tako učinimo da sve uzraste u njega koji je Glava, u Kristu" (Ef 4, 15). Sestrinska je ljubav moguća jedino ako je svaka pojedina sestra učvršćena u Kristu. Zato ona potiče: "Evo je već jasno po Božjoj milosti da je duša vjernog čovjeka veća od neba, jer nebesa sa svim stvorovima ne mogu obuhvatiti Stvoritelja, a sama vjerna duša je njegov stan i sjedište, i to samo po ljubavi koju bezbožnici nemaju, jer istina kaže: Tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj i ja ću ga ljubiti i k njemu ćemo doći i kod njega ćemo se nastaniti" (Janji Praškoj, III, 21-23). Ako gledamo Klaru i njezinu ljubav vidimo da je ta ljubav moguća samo kod onoga tko je zaista siromašan, koji se nije zaljubio ni u kakvu zemaljsku stvar, koji se odrekao svega ili još bolje ispraznio svega da ga Kristova ljubav prožme.

Ljubav prema bližnjemu i patnji

Jedinstvo s Bogom u ljubavi, koje se ostvaruje unutar srca i duše, nužno se mora pokazivati i očitovati na vani a to je ljubav prema bližnjemu. Zato Klara opominje opatice: "I neka se brinu da uvijek sačuvaju jedinstvo međusobne ljubavi koja je vez savršenstva" (Pravilo 10,7). Ta se ljubav treba očitovati u poslušnosti i poniznosti. T. Čelanski opisuje kako je Klara ljubila svoje sestre i kako im je s ljubavlju služila: "Nije zazirala ni od kojeg služinskog posla. Tako je prigodom pranja sestrama polijevala ruke, uz one koje su sjedile ona je stajala i posluživala ih dok su blagovale. Drugima je nerado nešto nalagala i radije se sama prihvaćala posla. Većma je voljela nešto uraditi sama nego da zapovijeda sestrama"(4Čel 12).

Ta se prava ljubav osjeća iz njezinih riječi koje su došle do nas bilo da ih je sama izrekla ili napisala ili su drugi o njoj to rekli. Janji Praškoj piše: "Polovini svoje duše i škrinji posebne srdačne ljubavi (...). Uronjena u ovom razmatranju sjeti se mene, svoje siromašne majke, i znaj da sam i ja neizbrisivo upisala sretan spomen na te na ploče svoga srca i da si mi milija od svih. Što još treba reći? Da u ljubavi prema tebi zašuti jezik tijela; ili radije da progovori jezik duha. O, blagoslovljena kćeri, budući da se ljubav koju gojim prema tebi podnipošto ne može punije izraziti tjelesnim jezikom, molim te da ovo što sam nepotpuno napisala blagohotno i odano primiš gledajući u tom barem moj majčinski osjećaj ljubavi kojim sam svakog dana obuzeta prema tebi i tvojim kćerima, kojima sebe i svoje kćeri u Kristu veoma preporučujem"(Janja Praška, IV, 33-38). Klara jasno pokazuje da prava ljubav među ljudima jest odraz nadnaravne ljubavi koja ima svoje porijeklo u Bogu; ta ljubav privlači, njoj dolaze mnogi da na toj vatri ljubavi užegu svjetiljke svojeg života. Klaru je obuzimala radost što služi Bogu u njegovoj Crkvi. Ta se radost pokazuje u

njezinoj Oporuci u svakoj riječi gdje izražava zahvalnost nad divnim Božjim djelima ljubavi u svojem životu. Raduje se, kliče što je pozvana da hodi putovima Kristovim u siromaštvu i poniznosti. Žalostila se je kad su joj donosili cijele kruhove a ne komadiće. Koliko je bila siromašnija toliko je u njoj isla sreća jer se tako osjećala bliskom Kristu.

Onaj tko je potaknut ljubavlju da istinski slijedi Krista, taj drukčije vrednuje ljude nego sinovi ovoga svijeta. Za Klaru se kao i za njezine sestre može reći da se nisu bojale "nikakvog siromaštva, nikakvih napora, trpljenja, omalovažavanja ni prezira svijeta, pače su sve to smatrale velikim užitkom" (Pravilo, VI, 1).

I Franjo je osjetio taj obrat stvari i vrednota kad je počeo služiti gubavce. Prije obraćenja to mu je bilo teško i odvratno a kasnije mu se pretvorilo u slast duše i tijela (usp. Franjina Oporuka). Nešto se slična dogodilo sa Klarom prema onom što nam piše T. Čelanski: "U cjelokupnom je svome mrtvenju sačuvala vedro i radosno lice te se činilo da tjelesne tegobe ili ne osjeća ili ih omalovažava. Iz toga se očito može zaključiti kako se sveto veselje kojim je obilovala iznutra razlijevalo izvana, jer ljubav srca olakšava tjelesna trpljenja" (4Čel 18). Iz toga možemo shvatiti zašto je Klara nosila križ duge bolesti a da nije uopće mrmljala ili se tužila, nego je za to Bogu zahvaljivala. Poznavala je patnju koju je Krist za nas podnio pa je zbog toga ljubila križ. Patnja je za nju bila izvor radosti, savršenog veselja koje je opjevao sv. Franjo. Klarin nam život otkriva da je ona sve to iskusila u svom životu i njezine riječi Janji Praškoj to potvrđuju: "Ako budeš s njime trpjela, s njime ćeš kraljevati" (Janja Praška, II, 21).

Zaključak

Iz onoga što smo dosada iznijeli vidimo da je u Klarinu životu postojala spasenjska snaga za kojom čezne Crkva i svijet. od časa kad je ovaj svijet izgubio kontakte i spoznaje tog vječnog izvora života i obnove, potrebne su nam osobe koj su svojim životom, više nego riječima, sposobne potaknuti obnovu i približiti nas Bogu.

Svršena radost obuzima Klaru kad ona nije sama na putu svojega izbora nego da znade i doživljava da i drugi nasljeđuju stope Kristove, da su i drugi pošli istim putem. Tu radost izražava na poseban način kad piše Janji Praškoj da se ona i sestre Sv. Damjana raduju "zajedno se s tobom radujem i kličem ti u radosti duha, zaručnice Kristova" (Janja Praška, IV, 7-8). Bratska ili sestrinska ljubav jest izvor radosti radi uspjeha a i žalosti radi slabosti drugih: "Zbog tvoga dobrog zdravlja, zbog sretnog stanja i zbog sretnih uspjeha o kojima čujem da ih postizavaš na započetom putu za postignuće nebeske nagrade, ispunjena sam tolikom radošću! I tolikim klicanjem dišem u Gospodinu ukoliko poznajem i prosuđujem da ti divno nadoknađuješ, toliko u meni koliko u drugim sestrama, manjkavosti u nasljedovanju siromašnog i poniznog Isusa Krista" (Janja Praška III, 3-4).

Kad bismo htjeli ukratko reći, onda možemo istaknuti da je Klarin život bio odreknuće svakog osobnog dobra, svake privrženosti svojemu ja a okrenut samo prema Bogu. U strogosti i u odricanju, siromaštvu kako vanjskom a tako i u unutarnjem, osjećala je veliku radost jer se u njezinu životu sve pretvara u put prema Bogu. Tako je mogla pisati ove divne riječi: "Zaista se mogu radovati i nitko me ne može otuđiti od tolike radosti" (Isto), što je kod drugih vidjela ostvarene ideale za kojima je sama čeznula.